Ч. 82 (12.738). Львів, пятниця 17. квітня 1931. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

ЛЬОНДОН-БЕРЛІН-ПАРИЖ.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 8. квітня 1931.

I.

В останніх двох днях відогралася на трикутнику Льондон-Берлін-Париж політична й дипльоматична фарса, заімпровізована в швидкому темпі відомих новітніх „сальонових" одноактівок (або, коли хочете, трьохактівок) — одначе з тією ріжницею, що в цій дипльоматичній комедії було безмірно менше дотепу ніж буває в першій-ліпшій театральній фарсі: а Бог один знає як рідко і як мало попадається іскра справжнього дотепу в ті модерні, сальоново-театральні фабрикати!

Передучора, ні сіло ні пало, вискочила з світ, із якогось льондонського джерела звістка, що англійський міністр закордонних справ Гендерзон, у порозумінні з премієром Мекдональдом, запросили були німецького премієра і закордонного міністра приїхати до Англії на коротку, дружню, „особисту" гостину в перших днях місяця травня. Вчора вечором льондонський заграничний уряд потвердив цю звістку, додаючи ще, що пп.: Брюнінг і Курціюс запрохання це приняли, тай що „є всякі дані для здогаду, що в програмі „особистих розмов між британськими й німецькими політиками стоятимуть між ін. справи недалекої конференції для розброєння і проект митного союза німецько-австрійського.

Звістки ці телеграф переніс в один мент у Берлін і Париж. В обоїх цих столицях відгомін був кріпкий та — дуже відмінний.

II.

Радість велика піднялася в Берліні. Ціла преса одною лавою, від правої до лівої (за виїмком, очевидно, комуністичної, яка нюхала в льондонській гостині якийсь діявольський замах зроти пролетаріяту, комунізму, радянщини і чого хочете) благословила пп.: Мекдональда і Гендерзона — за їх високополітичний, шляхотний, европейський, епохальний почин — а пп.: Брюнінґа і Курціюса — за їх майже стількиж само високополітичну згоду на це запрошення. В тій гостині, мовляв, виявляється велика політична „перемога" Німеччини: це буде, мовляв, перша від війни „справжня мирова конференція" — не те, що „версайський диктат"; німецькі міністри поїдуть туди не з голими руками, а з цілою широкою европейською програмою тай з супроводі своїх технічних дорадників, зосібна дорадників господарських і військових; від тієї конференції буде, мовляв, розпочинатися нова епоха в історії Европи, це буде початок кінця післявоєнної гегемонії Парижа в Европі; це буде крок до справжніх Зєдинених Держав Европи, то-що.

А націоналістична німецька преса вже й заповідала, що німецькі міністри мусять там „явно і щиро" поставити справу ревізії военних репарацій: найвищий час, час, мовляв, заявити вірителям, що Німеччина не може платити своїх репараційних зобовязань...

Так гомонів Берлін протягом одного чи півтора дня: та інакший був відгомін льондонської звістки в Парижі. Зовсім інакший.

III.

Париж зареагував на льондонську звістку здивуванням і обуренням, а врешті і згірдним здвигненням рамен. Що воно таке — той льондонський почин? — питалися французькі газети, і відповідали: Льондонське запрохання наявно доказує нову орієнтацію англійської політики небажану Франції: Льондонови пахне перебрати на себе ролю мирового судді для европейських справ, яка від 1918 року належалася Франції; що німцям таке під лад, — річ зрозуміла; одначе й Франція має своє слівце при цій главі; є чутка, що також п. Бріян запрошений до участи в цій льондонській прогульці та що він навіть згодився був туди поїхати, можливо, що він і згодивсь був на те, але воно було ще перед виявою німецько-австр. митного союза, яка змінила все европейське положення, і сьогодні він у Льондон не поїде...

Що далі ділялося поза кулісами, легко здогадатися. Між Парижем і Льондоном була розмова — швидка і рішуча. А в результаті цієї „розмови" появився раптом цієї ночі комунікат Бюра Райтера: що Льондон „не думає", щоби гостина німецького канцлера і закордонного міністра мала бути вже в недалекому часі, в кожному разі вона не буде швидше ніж перед кінцем місяця травня; про те, мовляв, умовився п. Гендерзон з п. Найратом, німецьким амбасадором у Льондоні, що саме його відвідав у закордонному міністерстві.

IV.

Від цієї нової звістки — хотілосяб сказати: від цього нового театрального ефекту — раптовна зміна настроїв у Парижі і в Берліні.

В Парижі — злобно-вдоволені; ось їм, мовляв, і тим мудрагелям у Льондоні, і тим у Берліні — дуля під ніс одним і другим.

А в Берліні? Там розчарування, про яке хіба можна сказати, що воно занадто вже наявне. Про невдачу льондонської гостини німецькі газети пишуть наче би про якусь велику катастрофу. Цей катастрофічний тон дивує і разить стороннього свідка. Бо змістовно німецькі уваги справедливі: відложення стрічі до пізнішого часу, відбирає їй всяке значіння і зводить її до рівня товариської гостини; стріча малаб політичний зміст, якби вона була перед 18. травня, тобто перед Радою Союза Народів, на якій так чи сяк п. Курціюс стрінеться в Женеві з п. Гендерзоном. Після Женеви нема чого їхати в Льондон...

V.

Що воно все те значить — вся ця дипльоматична комедія з мельодрамат. переходами від сміху до сліз і назад? Нема сумніву, що льондонський уряд не мав наміру образити або принизити Берлін — навпаки. А проте вийшла і образа і приниження. Далі нема сумніву, що Льондон своїм почином хотів був зазначити свою незалежність від тутешнього впливу — в дійсности він цю залежність ще підкреслив. Тай нема врешті сумніву, що ні льондонська, ні за нею, німецька сторона, в аранжуванні цеї справи не заблестіли великою зручністю: затіяна ними політична драма вродилася у фарсу. Париж може вдоволено усміхатися — покищо бодай.

На всякий спосіб два останні дні показали світови, що на цілому трикутнику Льондон-Берлін-Париж нетільки гармонії дасть Біг, а й провідної політичної ідеї тай — це може ще трагічніше — немає там, тобто в цілій Західній Европі, ні одної політичної постаті великої міри, державного мужа свідомого ціни, відважного й авторитетного. Немає ні Талерана, ні Метерніха, ні Дізраелія, ні Бісмарка. А коли де і є добра воля, то нема сили ні зручности виявити її в ділах.

Стільки про останній льондонський почин. Та коли ми вже при Льондоні, то чому не згадати мимоходом і про дрібну — „дрібну" зі становища „великих" британсько-французьких історій — подію, що зазначилася недавно так сказатиб на маргінесі французько-англійської політики. В половині минулого місяця мала бути в Льондоні Рада Трьох, вибрана в Женеві для полагоди пацифікаційних жалоб. Нарада не відбулася, бо посол заінтересованої держави звернувся до п. Гендерзона з проханням, щоб її відложити до пізнішого часу.

С. Заліпський.

Політичне обличча Волині.

(Кореспонденція з Волині.)

III.

Польські політики на північно-західніх землях, здається, розуміють це й не надіються на безпосереднє порозуміння з масами. Якийже вихід для людей подібного „наставлення" політичної думки? Або усунути місцеву інтеліґенцію, або підміняти її кимсь іншим. Випробовують одночасно обидва засоби. Місцеву інтеліґенцію ізолюють від мас, а на її місце садовлять еміґрантів та ріжних місцевих „ґешефтмахерів". Та це не тільки не наближує польських політиків до українських мас, але навпаки, все більше віддалює, а кожний удар по місцевій інтеліґенції робить ці маси ще опозиційнішими.

Тому ця північно-західня підміна української інтеліґенції, яка говорить те, що думає маса, гуртком еміґрантів і політичних „ґешефтмахерів", які говорять те, що суперечить думкам і бажанням мас, виглядає дуже неповажно, а іноді й смішно. Можна замість істнуючих кількох десятків статистів, що „грають ролю" речників українських мас, спровадити на північно-західні землі ще стільки чи вдвоє більше, але це справи не змінить і українського питання не розвяже. Ні до чого не доведе і ніяка нагінка на місцеву інтеліґенцію: колиб вона була цілковито усунена чи ізольована, маси вдарять у ще більший максималізм.

Знову той самий висновок: усякі загальні чи льокальні „угоди" з „підставленою" українською інтеліґенцією є з природи річи до нічого. Загальний льогічний висновок з цього такий: всі рецепти „угод" і всі спроби порозумітися з українськими масами понад головою української інтеліґенції чи за допомогою купки статистів-еміґрантів є не придатними до розвязки українського питання.

IV.

Колиб польські політики не ховали, подібно струсам, голови під крило та були здібні бачити дійсність відчиненими очима, а не через окуляри мрій і облуд „курєрків", вони легко зрозуміли-б, чому всі пляни „на знищене Русі", на всякі пакти чи нарешті на санаційні обійми руками підставленого гуртка політичних статистів ні-дочого привести не можуть.

Все, нібито, бачать польські політики. Лише головних причин, цих політичних слонів, не можуть, чи не хочуть завважити. А цими головними причинами є: інстинкт самозаховання мас і гін до повноти національного життя. Ці дві природні причини нівечать усі пляни денаціоналізації, і комедію зі статистами. Можна знищити інтеліґенцію, можна може й зденаціоналізувати її, але маси з природнього шляху не зійдуть, бо цього не дозволять їм зробити згадані природні сили: інстинкт самозахования й гін до життя. Раз уже була цілковито знищена інтеліґенція на наших землях (укр. шляхта), але нарід не зник і зберігся згаданими внутрішніми силами.

Інстинкт самозаховання, що вродив опозиційність, про яку сказано, і гін до життя, що витворює національний максималізм, в останньому часі сильно загострили ріжні експерименти й політики. Хіба не вистарчить для цього ліквідація української школи, перехід землі в чужі руки, перепони у боротьбі з бідою та злиднями шляхом самоосвіти кооперації і т. д.? Не якнебудь які

тація і не інтелігенція загострює й зміцнює ці внутрішні сили, а само життя, умовини й події.

V.

Кудоюж йде шлях до розвязання українського питання в межах Польщі? Ясно, що не через пакти, нищення національно-настроєної інтелігенції чи заміни її ріжними гастрольорами.

Всі балачки про співжиття, взаємне наближення культур, усякі утраквізми, спільні організації, репрезентування мас найнятими людьми й т. д. — все це несеріозні, пусті й даремні балачки. Доки буде затріожений інстинкт самозахо-вання мас будь-якими загрозами денаціоналізації, і доки він до повноти національного життя не найде належного простору й умовин, опозиційність і максималізм мас будуть триматися на високих ступінях напруження та будуть ударемнювати всякі заходи до „співжиття". Проти природи нема засобів.

Отже одинокий шлях до розвязання українського питання в межах Польщі веде через усунення всього того, що йде проти згаданих двох природніх сил.

Senex.

—o—

50-ЛІТТЯ СВЯЩЕНСТВА
о. мітрата Тита Войнаровського.

ТОРЖЕСТВО В СОБОРІ СВ. ЮРА.

Дня 14 квітня на третій день Великодних Свят ц. р. святкував заслужений український громадський діяч і великий економіст о. мітрат Тит Войнаровський пятьдесятьліття свого душпастирства. Це свято використали українські господарські і культурні установи також на те, щоби при цій нагоді зробити підсумки громадської праці ювилята та зложити йому за неї свою подяку і признання. В святі взяли участь: Сільський Господар, Ревізійний Союз Українських Кооператив, Центросоюз, Центробанк, Народня Торговля, Краєвий Молочарський Союз, Дністер, Народня Гостинниця, Видавнича Спілка „Діло", Достава, Наукове Т-во ім. Шевченка, Національний Музей, Просвіта, Рідна Школа, Т-во Опіки над Молодю, Зем. Банк Гіпотечний, Нар. Лічниця, Міщанське Брацтво, Т-во Вак. Оселі. В усіх тих установах ювилят розвивав незвичайно інтенсивну та вельми успішну працю. І всі вони завдячують ювилятови дуже і дуже богато. Тепер стоїть о. мітр. Тит Войнаровський на чолі „Сільського Господаря".

Ювилейне свято почалося перед десятою годиною ранку в архикатедральному соборі св. Юра Соборною Службою Божою, яку відправив ювилят в асисті всіх членів Греко-католицької Митрополичої Капітули і в присутности владик о. епископа-помічника Івана Бучка і о. епископа Н. Будки. З нагоди ювилею о. мітрата Тита Войнаровського виголосив поважне але й зворушливе своїм змістом слово о. епископ *Іван Бучко*, відчитуючи в часі проповіди привіт від папського нунція з Варшави ось якого змісту:

„Діставши повідомлення про щасливе досягнення 50-ти літ, відколи Всесвітліший і Високопреподобний отець Тит Войнаровський, апостольський протонотар і член Світлої Митрополичої Капітули вступив у священство, йому від серця ґратулюю і благословлю та всього святого і щасливого на премногі літа від Господа благаю". Нунцій *Мармаджі*.

По Службі Божій ювилят стискав голови спершу всім духовним особам, а далі делеґатам установ і накінець усім вірним, що взяли участь у цьому торжественному Богослуженні.

*

Перед годиною 1. в полудне удались представники духовенства і установ до салі засідань Греко-Католицької Митрополичої Капітули, прикрашеної портретом ювилята на почесному місці, де промовив до ювилята від духовенства і Капітули *о. дир. Дзерович*, а по нім від українських установ сенатор *інж. Юліян Павликовський*. Промову цього останнього подаємо нижче в дослівному тексті.

Привіт Ювилятові від світських культурних і господарських установ.

ПРОМОВА
СЕН. ІНЖ. ЮЛІЯНА ПАВЛИКОВСЬКОГО.

Вельми Поважаний і дорогий Ювиляте!

Достойний у своїй красі, богатий своєю символікою ваш обряд дозволив гідно відсвяткувати Твоє єрейське свято, належно пошанувати небуденний пятидесятилітний Твій труд у Христовім винограді.

*

Труд душпастиря у сучасному позумінні завдань церкви, оформленім під впливом християнської ідеї суспільної реформи — це труд присвячуваний досконаленню людей і взаємин між ними з метою будови царства Божого на землі.

Добрий душпастир служить Богові і служить середовищу, яке його видало зі себе, служить народови у його змаганнях, які зроджуються на життєдайній почві християнської етики і моралі.

Змагання народів — це змагання до творення і поглиблювання їхньої цивілізації. Нема правдивої цивілізації, в якої основи не ляжуть верхи християнської етики і моралі. Спроби вдержання старих цивілізацій без цих основ, спроби творення нових цивілізацій з їх нехтуванням — це спроби засуджені на певну загибіль...

У цивілізаційнім поході людства керманичі душ людських, формуючи у народніх масах християнський світогляд, стають головними подвижниками цього походу.

Розлоге поле праці розгортається перед модерними душпастирями, покликаними до праці серед народу і для народу.

„Двома важними чинниками, які різблять історію світу" — каже економіст A. Marshall — „є релігія й економіка. Релігійні мотиви мають більшу силу, чим економічні, але їх безпосереднє ділання рідко розтягається на таку широку сферу життя як ділання цих останніх".

Чинний християнізм — по залишенні середньовічної своєї однобічности — від XIX-го століття змагає згармонізувати ділання релігійного й економічного чинника у змаганнях народів.

На шлях цей ступила рівночасно з Заходом Европи і наша церква, керм...ча святоюрськи... ув ...чинками.

*

В особі Твоїй, Високодостойний Ювиляте, витаємо сьогодні визначного, чинного ісповідника цеї ідеї.

Кидаючи оком взад у Твоє трудолюбиве життя, бачимо, що подвижником її став Ти з хвилею, коли над Твоєю молодечою головою пролунало чарівне у своїм глибокім змісті слово „аксіос", слово вітання і одночасно слово перестороги на життя неопресвітера...

Дивлячись на плоди Твоєї праці серед і для українського народу, можемо — колиб і не було інших примірів — уважати успіхи Твого труду достаточним свідоцтвом життєвости чинного християнізму, достаточним свідоцтвом доцільности гармонізування релігійних і економічних чинників у житті-змаганні українського народу.

Твоє — на перший погляд єрейське свято — є одночасно святом ширшим, бо змагання Твого життя таким його вчинили.

Ось бачиш, Високодостойний Ювиляте, що сьогодні біля Тебе численно зібралися представники орґанізованих форм українського життя з ділянки української культури й української економіки, щоби повитати Тебе як свого заслуженого провідника і витревалого співробітника.

*

Згідно з Твоїм світоглядом, у доброму розумінні змагань модерних демократій, ставав Ти від ранніх літ своєї самостійної праці при світських варстатах, не даючи ніколи Твоїм світським співробітникам відчувати ріжниці свого суспільного становища. Противно! Полонював Ти всіх прикметними собі дарами ума і серця: глибоким знанням справ і людей і виховуючою вирозумілістю і доброзичливістю для своїх співробітників.

Отсі риси Твого характеру зєднали Тобі належний фаховий авторитет і широкі шари прихильників, серед яких на численних ділянках праці ставав Ти провідником, віддаючи труд свій народнім змаганням як primus inter pares, зискуючи ось так для церкви належну пошану і відданість народу.

*

Живі у Твоїй достойній Родині традиції змагань українського народу поглибив Ти дбайливими студіями його історії, студіями над сучасним станом народу.

Сучасне положення українського народу зумів Ти вдумчивою аналізою проявів натиску сусідів у минулім і сучаснім представити ясно як вислід не тільки народніх оружних невдач, але й стократ грізнішого у своїх наслідках економічного поневолення, а то й знищення поодиноких верств нашого народу — від наших бояр до селянства, а також як вислід своєрідних нам занедбань на полі господарськім і культурнім.

У дослідах Твоїх перейшли крізь призму Твоєї аналізи всі верстви нашого народу і Ти зміг скорше, ніж інші діячі-практики, глядіти властивими очима на поодинокі шари нашої суспільности: не вважати їх відокремленими величинами, а збірною орґанічною цілістю на імя якій нація, розвивати яку успішно можна тільки при співряднім доцільнім розвиванні всіх її орґанічних складників.

Маючи перед очима душі своєї докладну картину господарського і культурного, а тим самим і політичного поневолення українського народу, судилося Тобі скорше ніж іншим, визнати конечність і доцільність співрядности праці у всіх трьох ділянках нашого національного життя, без зайвих задержок і вибуялих переваг, та що більше — без шкідливих, а так частих у нас хиб у національній роботі, що випливають з невмілого — необдуманого переплітування, а то й гальмуючого перехрещування змагань у трьох головних ділянках національної роботи...

*

Пізнавши ці правди мав Ти, Високодостойний Ювиляте, ясний погляд не тільки на потребу, але й на методи будови національного гаразду.

Скарб Твого пізнання і знання, — ця потенціяльна енерґія людини, — живим руслом покотилися у життєрадіснім труді Твого життя, бо в Тобі живе природний дар волі чину. Контемпляційне скупчення у Тебе не є метою самою в собі! Воно є помостом, по якім — з добром для справи — переходить правильно передумане творче діло...

*

Спираючись на основне знання наших господарських справ, бачимо Тебе як послідовного і витревалого у праці будівничого, який не тільки проєктує, але й сам кладе підвалини і здвигає аж до крівлі не один з бльоків господарської нашої будівлі.

Бачимо тебе у перших рядах чинних оборонців рідної землі, яка як природна спадщина переходила, головно завдяки Твоїй ініціятиві і Твоїм та Твого гуртка змаганням, у руки українських селян.

Бачимо Тебе як керманича наших парцеляційних і кредитових установ — аж до найвищих модерній нації потрібних форм, бачимо Тебе як керманича головної корпорації українського хліборобства.

Рівночасно зпід дбайливої твоєї уваги не усуваються потреби української культури, над якою працюють українські наукові установи, музеї, мистецькі середовища, освітні і педаґоґічні товариства. Досвідом Твоїм і щедрістю поклав Ти не одну цеглину під хороми її розвою.

Дбаючи про культуру духа, не чужа Твоїй всеобіймаючій праці була і ділянка культури тіла: фізичне виховання, опіка над народнім здоровлям, над життям і здоровлям сиріт і немічників.

*

Вклад праці в господарську і культурну ділянку нашого національного життя — був, згідно з Твоїми поглядами, вкладом Твоїм під розвій усіх верств нашого народу.

Селянство, робітництво, міщанство й інтеліґенція мали в Тобі як в краю так і на парляментарній арені все зичливого і дбайливого оборонця, готового до помочи опікуна.

*

По 30-ти літах праці серед народу на селі, по добрій школі життя, на протязі віку одного покоління, від двох декад йде Твоя праця широким руслом з центра краю, з княжого города Львова. Ширина і глибина праці збільшені; бо станув Ти, Високодостойний Ювиляте, при боці Князя нашої Церкви, погляди якого про сучасні її завдання не ріжняться від Твоїх!

*

Не поставив я моїм завданням у скромних рамцях ... моїх думок вповні розвинута

картину величі Твого труду! Не беруся за те, бож труд Твій далеко ще непокінчений!

Миж витаємо Тебе сьогодні, Високодостойний Ювиляте, не як дефіцієнта, а як активного з нами співпрацюючого доброго члена нашої громади, вижидаючи дальших Твоїх діл!

*

Всеж таки, здається мені, що не схиблю Твоїй, Високодостойний Ювиляте, Особі, коли пошукаю бодай за психічним підложем Твоїх змагань.

Роздумуючи про Твою працю до великої війни і згадуючи про неї на основі безпосередніх вражінь і спостережень за час від цеї доби до сьогодні, бачу, що хіба була і є Твоєю девізою девіза Шіллерівська: **„Immer strebe zum Ganzen, und kannst du selber kein Ganzes werden, als dienendes Glied schliess' an ein Ganzes dich an".**

*

Так можемо, Високодостойний Ювиляте, схарактеризувати Твоє душевне наставлення, Твій одночасно і розумовий підхід до практичної роботи на народній ниві, серед якої застав Тебе Твій ювилей і серед якої — дай то Боже — стояти ще будеш многі-многі літа.

*

Сьогодні переходимо тільки біля семафора на Твоїм, плодовитою працею значенім, шляху — семафора, що його поставив тільки час.

Переходячи біля нього просимо, прийми від нас, досвідний Робітнику, заслужений для Народу Громадянине, голову якого вкрасив іней віку, слова нашого для Тебе призвання, наше світське „аксіос".

* * *

Тепер забрав слово Ювилят, який у коротких словах подякував присутнім за участь у святі та за само свято, а попри те зазначив, що ця робота, яку він почав і яку переводив у життя ще далеко не завершена. Ювилят мав перед очима велику ідею економічного піднесення свого народу, але не міг її вповні зреалізувати. Те, що йому вдалося зробити, це тільки невеличка, дрібненька частинка того, що мусить бути зроблене, якщо має сповнитися у цілости ідея економічного піднесення й вимаципування українського народу.

У ДОМІ ЮВИЛЯТА.

Зі салі засідань Гр.-кат. Митр. Капітули перейшли учасники свята до приватного помешкання Ювилята. Тут промовляли до Нього ще голова „Просвіти" пос. *М. Галущинський* а далі о. епископ *Бучко* й о. епископ Будка.

ПРИВІТИ.

З нагоди свята наспіли до Ювилята такі привіти: від о. митрополита Андрея Шептицького, епископа Лятишевського, Українського Національно-Демократичного Обєднання, Земельного Банку Гіпотечного, Акційного Банку Гіпотечного, Центросоюзу, Маслосоюзу, Дністра, Ревізійного Союзу Українських Кооператив, Центробанку, „Просвіти", Національного Музею, Рідної Школи, Наукового Т-ва ім. Шевченка, посла д-ра С. Барана, д-ра Любомира Макарушки, д-ра Вол. Бемка, кооп. „Надії" з Коломиї, през. Децикевича, ігумені Віри Слободян, графів Львів Шептицьких, Добротвора з Америки і богато-богато інших.

—o—

Криза европейського цукрового промислу і наше хліборобство.

3. Наше хліборобство в цьогорічній бурячаній кампанії.

В дні 15. лютого ц. р. усталено на міжнародній цукровій конференції, що супроти поданої редукції експортових скількостей цукру треба обмежити і його продукцію, щоби не обтяжувати ринків дальшими запасами.

У звязку з цим відбулася конференція Союзу Цукроварень у Варшаві і Союзу Плянтаторів цукрового буряка, на якій усталено норми продукції, відбирання і цін буряка на кампанію 1931-32 рр. Ці норми обовязують теж всі цукроварні на нашому терені, а з тим і всіх наших плянтаторів-хліборобів, з тим, що наші плянтатори як незорганізовані і малоземельні мусітимуть пристати на гірші умови, які диктуватиме в рямцях норм цукроварня.

Як подають комунікати, цукроварні контрактуватимуть таку площу під управу цукрового буряка як у р. 1930 з відхиленням — 15 проц., або таку як в р. 1928 з відхиленням — 25 проц. Це булоб не найгірше. Та рівночасно цукроварні прийматимуть тільки найвище 80—90 проц. цієї скількости буряків, які доставив відносний плянтатор у р. 1928-29. Точніше: на 44 цукроварень згодилось 34 відбирати 90 проц., а 10 — 85 проц.

У принятих цукроварнею 90 проц. буряків з 1928-29 року означено два роди цін: 1) за 71 проц. скількости платиться 5.35 зол. за сотнар буряків і 0.15 кг. цукру в натурі; 2) за решту, отже скількість 19 проц. з 1928-29 р. — платиться 3 зол. за сотнар без додаткового цукру.

Цукор з перероблених дорожчих буряків призначений на консумцію в краю, а цей з дешевих буряків на вивіз за кордон. Ріжниця в ціні буряків вказує наглядно, як великою буде ріжниця між цінами дорогого краєвого цукру і дешевого вивоженого за кордон. Ця ріжниця між цінами буряків одних і других буде теж головною втратою плянтаторів-хліборобів.

Колиб плянтатор мав більший врожай в р. 1930, ніж 90 проц. збору й відстави в р. 1928-29, то тоді ця надвижка є власністю плянтатора. Однак цією надвижкою плянтатор не диспонує довільно, бо без згоди своєї цукроварні не може продати її іншій цукроварні. Колиб зайшов брак достави зі сторони інших плянтаторів, то цією надвижкою міг би він його доповнити. Коли ні, то лишається хіба спотребування у власному господарстві, що рівнається дальшій втраті хлібороба. Вже в попередньому році мали плянтатори через добрий врожай надвижки буряків і вони майже всюди змарнувалися.

До ціни заплати дешевшої частини буряків додано ще клявзулю, що по 3 зол. за 1 сотнар заплатять тільки тоді, коли ціна за 1 сотн. кришталу в Ґдині-Данціґу буде 34 зол. (отже 1 кг. 34 сотики!!!). Колиб такої ціни не осягнено, то не доплатиться около 24 сот., або за 1 сотнар дешевих буряків буде тільки 2.76 зол. замість 3 зол. Що ціна на цукор буде осінню на світових ринках дешевшою, про це не треба впевняти. Ясно говорять про це подані попередньо сьогорічні, а і мабуть ще більші майбутні надвижки продукції.

Поза цим норми передбачують, що плянтатор діставатиме нормальні грошеві зачети, погної, насіння; додатково признано, що від 1 сотн. буряків може плянтатор дістати 1/4 кг. мелясу, оскільки зобовяжеться зужити його у власному господарстві (заборона індустріяльної перерібки). Остаточним терміном достави є 1. грудня 1931 р. і тільки у виїмкових випадках можна його продовжити. Передбачено теж, що плянтатори з р. 1928, які мають господарство в районі цукроварні, мусять бути приняті через цукроварню навіть коли не доставляли буряків у 1929 чи 1930 році. Через те відпадуть нові плянтатори з р. 1929 і 1930, бо певно неодин з давних навернеться.

Отсі норми вдаряють сильно по наших плянтаторах: 1) тим, що обмежують площу й обмеження віддають в руки цукроварень, а тоді вона вийдуть певно на користь поміщикам, а на некористь хліборобам; 2) тим, що обмежують скількість відставлюваного буряка, а через те при доброму зборі змарнується надвижка; 3) через подвійну ціну буряків призначених на краєвий і експортовий цукор — що в загальному дуже

Д. ГРЕГОЛИНСЬКИЙ. 2)

„Тіни забутих предків".

VI.

Вернувши з вязниці, І. Щ. Гербурт привітав земляків на соймику характеристичною промовою, в якій між іншим говорив так:

„...Маю перед очима закон вольних народів, греків і римлян, — званий „ius postliminii" (право повороту у свої пороги), по якому кожний, хто по великих пригодах, або з рук неприятеля, або з далекої подорожі вертав до своєї батьківщини, то вітав небо, землю, воду й огонь, даючи тим знати, що незломним будучи, хоче знову своїй батьківщині, як і перше служити... Вітаю вітчину, котра мені завжди миліша була над життя — миліша і тепер, дасть Бог, буде. Ужию слів тої римлянки, яка умираючи сказала до свого мужа: „Мужу, рана, від якої умираю, не болить, але тота болить, від якої ти помреш — бо для тебе, батьківщино, я терпів; кілько крови я видав, то не болить, коли чинить це плюгавий поганин, а то болить, що хитрий брат чинить... Вітаю то достойне воєвідство, котрому від більше як 400 літ мої предки служили, і котра тут є родина, з якою мій їм не був би звязаний кровю або учинністю?..."

Так І. Щ. Гербурт вітає батьківщину, себто Русь, прибувши з Кракова, себто з „Польщі". (На означення польської держави як цілости уживає він терміну „Річпосполита"). Він прирікає служити далі батьківщині і служить, як веліло йому його патріотичне почуття.

Вже згадувалося вище, що з початком XVII. ст. змоглася польонізаторська акція польського правительства і напливового польського елементу на українських землях. Ті чинники зробили унію знаряддям польонізації, уважаючи її мостом від Руси (православя) до Польщі (католицтва). Отже не про відродження української церкви їм ходило — вони мали чисто політичні ціли.

На тім тлі вибухла в 1610 р. завзята боротьба в Перемиській Землі, яка відгомоном відбилася не лиш у Галичині, але й по інших українських землях. Опорожнений перемиський владичний престол через смерть епископа Копистинського поділив ціле населення Галичини на два ворожі табори. Поляки під проводом перемиського латинського епископа Сеціньского посадили на владичний престол свого кандидата о. Крупецького, прихильника унії. Проти цеї кандидатури виступила ціла Русь і вела завзяту боротьбу в обороні свого руського (в тодішнім розумінню: православного) кандидата.

По стороні Руси, і то як один з провідників у боротьбі, станув римо-католик І. Щ. Гербурт. Се обурило польський табор, а перемиський латинський епископ Сеціньский написав листа до Гербурта, грозив йому клятвою і між іншим дорікав в гніві так:

„...Не можу вже дальше того терпіти і замовчати, що Вмость святу унію, бажану нашими батьками від давних часів, розриваєш і волочиш, попів на владиків і їх старшину саджаєш. Люди і на Угорщині показують і читають універзали, в котрих Вмость перемиського владику (унїятського) зрадником називаєш і йому послуху забороняєш..."

Але І. Щ. не налякався погрози і з гідністю та національною гордістю відповів листом, в якім писав так:

„Переданий мені лист Вмости є повний гострих докорів (przymówek) і не знаю, чи вони відповідають покликанню Вмости, але то знаю, що вони до чеснот моїх предків не належать... При кривді зацного народу руського, з котрого і я і моя дружина (małżonka) свою кров взяли, з такою помочею Божою, як мене право учить, стояти буду, запобігаючи дальшому лиху в батьківщині, до котрого близенько. Бо коли так поступати буде о. Крупецький, як зачав — то велика правдоподібність є, що таку війну викличе, яка перейде інфлянтські, московські, волоські. Дивна річ, що Вмости в тім доглянутись не можете, що щонебудь сталось без спільної згоди, на якій наша батьківщина стоїть у світі — все є зле. Не тільки не дозволила Річпосполита чинити насильство (ґвалту) народови руському, але навпаки на кількох соймах право було ухвалене, щоби (русини) в спокою були заховані, котре то право вивернено і тим самим їм тяжку кривду роблять. Як при кожнім праві я готовий здоровля і сили свої положити — так готовий я то само зважити при такім великім і зацнім народі, з котрого і моя кров і котрому безправє діється. Ніякі страхи ані хитрість, про котрі я вже знаю, страшні для мене, дасть Бог, не будуть".

Таким то був І. Щ. Гербурт! Не дивниця, що тоді й його за „wichrzyciela" уважали, а також польська історіографія ставиться крайно негативно до цього характерного оборонця українського народу, а польський історик Вл. Лозиньский представляє його так:

„Daleko szkodliwszym był realny, wichrzycielski udział Herburta w ruchu przeciwnym unii. W Dobromilu, w miasteczkach swoich starostw, Sądowej Wiszni i Mościskach, Herburt proteguje energicznie schyzmatyków przeciw katolikom, wyrzuca z urzędów miejskich katolików, a wprowadza do nich schyzmatyków, wbrew mandatom królewskim demonstracyjnie agituje pismem i czynem przeciw unii".

Стара пісонька, яку mutatis mutandis тепер також на всі голоси співається. Історик вмисно оперує тут альгебраїчними незнаними: „схизматик" — „католик" замісць підложити дійсні вартости „русин" — „поляк". А „унія" тут тільки коник, уживаний сучасними Гербуртови поляками до шаховання Руси; проти чого весь час своєї пастирської діяльности боровся (також сучасник Гербурта) гр. кат. Митрополит всієї Руси о. Велямин Рутський, бажаючи з імя загального добра свого народу — так звучать його власні слова — „яко з синами і братією в однім народі руськім зродженими" мира і згоди з православними. Якби тоді поляки не зробили унію засобом польонізації — нині ціла Україна булаб злучена з Апостольським Престолом, що признає і польський історик унії, ксьондз Ліковський.

(Продовження буде.)

сильно понижує ціну буряків; 4) через прийняття плянтаторів з 1928 р., якими будуть певмання плянтаторів з 1928 р., якими будуть певно навернені поміщики, а через те відпаде чимало наших дрібних плянтаторів-хліборобів.

Так-то в практичному відчуває теж наше село і наше хліборобство крізу европейського цукрового промислу. А відчуває її ще тим більше, що воно — як плянтатор цукрового буряка — незорганізоване і тому на ньому відібються гірше всі відємні умовини продукції, ніж на зорганізованих плянтаторах-поміщиках, чи хоч би польських плянтаторах-хліборобах.

Інж. Евген Храпливий.

——o——

Першний берестейський вязень перед судом.

Розправа проти п. ІВАНА ЛІЩИНСЬКОГО, б. українського посла до польського сойму, перед львівським судом.

В середу 15-го квітня ц. р. почалася перед львівським окр. судом як судом присяглих розправа проти б. українського посла до поль. сойму та б. берестейського вязня п. *Івана Ліщинського*, літ 48, уродженого в Підмихайлі, пов. Калуш.

Предсідником трибуналу є радн. *Ягодзінський*, вотантами *радн. Слезановський* та радн. *Млинарський*. Обвинувачує прокуратор *Ліпш*. Боронять: *д-р Степан Шухевич, д-р Волод. Старосольський, посол д-р Ярослав Олесницький, посол д-р Володимир Загайкевич та пос. д-р Степан Біляк.*

На салі публики небагато. Є м. ін. кількох українських послів і посол Дібоа з ППС, що сидів разом з обвинуваченим у берестейській тюрмі. Зате лави журналістичні переповнені.

Склад лави присяглих подамо завтра.

АКТ ОБВИНУВАЧЕННЯ.

Прокуратура обвинувачує підсудного в кількох злочинах і проступках, які він мнимо поповнив передовсім своїми вічевими промовами: Ті промови він виголосив як посол УНДО в 1928 і 1929 роках у ріжних місцевостях львівського, яворівського, равського, любачівського та жовківського повітів.

Державна зрада.

І так: (І.) Перший і головний злочин, в якому обвинувачують підсудного, це — державна зрада (§§ 58 і 59). Цей злочин поповнив підсудний тим способом: 17-го квітня 1929 р. влаштував він посольське віче в *Мостах Великих*, у салі місцевої „Просвіти". В своїй промові, як пише акт обвинувачення, підсудний сказав на тім вічу, що український нарід у Сх. Галичині терпить велику кривду, що він є позбавлений своєї державности і прилучений проти своєї волі до Польщі, яка його сильно гнобить. І тому українці повинні старатися скинути те ярмо польської неволі. Прокуратура підтягає цю промову підсудного під § 58., бо „того роду промова є кличем до боротьби, метою якої булоб відірвання південно-східних земель від Польщі і створення з них провінції незалежної української держави".

Нарушення публичного спокою.

Дальше прокуратура обвинувачує підсудного в злочині нарушення публичного спокою з § 65, який підсудний поповнив такими своїми промовами:

(II) На вічу, яке влаштував повітовий комітет УНДО в *Ланах*, дня 27-го вересня 1927 р., підсудний пригадав у своїй промові майже 200 слухачам те, якто в 1918 р. маяв український прапор на львівськім ратуші і якто тоді родилася воля і влада українського народу. Ту волю зрабували українському народові з одної сторони поляки, з другої — більшовики. Дальше говорив підсудний, як пише акт обвинувачення, що Польща старається винародовити молоде українське покоління, змушуючи його ходити до польських шкіл, а польський уряд кольонізує етнографічну українську територію „заволоками-мазурами". Український нарід у Сх. Галичині є в польській неволі. „Я — казав нібито підсудний до слухачів — завжди порушатиму вас у тій неволі, щоби ви не давалися використовувати вашим ворогам, а може небавком український нарід сам буде паном на своїй землі і тоді матимемо власне українське військо і власні уряди".

(III.) На вічу у *Верхраті* дня 17-го червня 1928 р. сказав підсудний, як пише акт обвинувачення, що марш. Пілсудський зі своїм урядом гнобить український нарід тим способом, що польонізує українських дітей, кольонізує мазурами українські землі і не приймає українців на урядничі посади. Дальше візвав підсудний слухачів, щоби не посилали своїх дітей до польської школи і не допустили до того, щоби ворог учив їхні діти. Супроти ворогів-поляків треба бути сильними, бо „покищо зі зброєю в руці проти Польщі виступити годі".

(IV). На вічу в *Чернушовичах*, дня 2-го вересня 1928 р. підсудний сказав у своїй промові, що українці мусять організуватися, бо може небавком надійти час, що Польща ослабне і тоді українці скажуть: „Віддайте нам нашу землю".

(V.) На вічу в *Краківці* 6-го вересня 1928 р. сказав підсудний, що з Польщею, як з ворогом треба так довго боротися, доки український нарід не матиме влади у своїх руках і не буде господарем на своїй землі.

(VI) Коли дня 9-го вересня 1928 р. в *Зашкові* делегат староства Ліпецький розвязав кооперативне свято, на якім промовляла сенаторка Кисілевська, тоді підсудний, злаявши Ліпецького за те, що розвязав свято, задержав слухачів і виголосив 2-годинну промову. В своїй промові сказав підсудний, що польський уряд ділить горожан на дві кляси: до першої належать поляки, якими польський уряд опікується, до другої українці, яким польський уряд всього відмовляє, кривдить їх несправедливими податками, а гроші з тих податків уживає на цілі, ворожі українському народові. Підсудний ніби то взивав слухачів, щоби вони боролися з польським урядом так, як познанці боролися з німцями, аж до осягнення державної незалежности.

(VII.) На вічу в *Бонові* дня 30-го вересня 1928 р. знову говорив підсудний про гноблення українців польським урядом і про те, що польський уряд девастує ліси та що політика польського уряду супроти українців є грабіжницькою. Є вона такою тому, бо польський уряд стягає з українців великі податки, за які будує казарми для війська, а українське населення не має з того ніякої користи. „Як довго пануватиме тут польський урядовець — казав нібито підсудний — так довго буде зле в нашім народі, а щойно тоді буде добре, як українці самі будуть панами на своїй землі".

(VIII.) На вічу в *Яворові* дня 17. грудня 1928 р. підсудний критикував податкову політику польського уряду і нібито сказав, що „міністр Складковський ухвалює собі бюджет на те, щоби за ті гроші держати шпигунів і гнобити український нарід".

(X.) На вічу в *Чесанові* дня 4-го червня 1929 р. підсудний сказав у своїй промові, як пише акт обвинувачення, що польський уряд гнобить українців. Але українці з довірям повинні дивитися в майбутнє, бо після воєн одні держави упадають, а другі повстають. На випадок міжнародньої заверюхи й український нарід може здобути собі незалежність.

(X.) На вічу в *Цішанові* дня 4-го червня 1929 р. підсудний гостро скритикував політику Польщі супроти українців, сказав зібраним, що польський уряд забрав українцям міліон моргів землі і роздав її мазурам і візвав слухачів, щоб вони ніколи не вірили в якунебудь угоду з польським урядом, бо така є неможлива, а якби хтось казав, що УНДО хоче угоди з поляками, то хай тому наплюють в лице. Український нарід повинен бути приготований на випадок можливого европейського конфлікту, бо „німці можуть щось почати, а тоді всі українці мусять бути готові". Врешті спитав підсудний на тому вічу слухачів, хто з них є вдоволений з польського уряду. На те всі зібрані одноголосно гукнули, що ніхто.

Всіми тими промовами (II—X) — твердить прокуратура — поповнив підсудний злочин з § 65 к. з., а тим, що взивав слухачів до бойкоту польської школи (III. Верхрата і IV. Чернушовичі) поповнив він ще й проступок з § 305 к. з. Крім того підсудний мусить відповідати теж за проступок з § 279 к. з., бо взивав людей, щоби не розходилися з вічевої салі після розвязання віча делегатом староства. (VI.) Підсудний мусить відповідати теж за проступок з § 312 к. з. за те, що образив делегата староства (VI., Зашків).

§ 300 к. з.

(XI.) На вічу в *Дмитрю* дня 9. червня 1929 р. підсудний сказав нібито, що марш. Пілсудський „побренькує шабелькою, є хворий на голову і сам не знає, як радить". (XII.) На вічу в *Нагірцях*, дня 16-го червня 1929 р. підсудний виголосив промову, в якій м. ін. обвинувачував польський статистичний уряд у тому, що він сфальшував підчас обчислювання статистичні дані щодо українського та польського населення і наслідком того мовою навчання в школі в Нагірцях є польська, а не українська.

(XIII.) На вічу в *Яворові* дня 17. червня 1929 сказав нібито підс., що „польська поліція переслідує українських послів, що польська поліція за багато „брикає", передовсім у Яворові, бо тут розвязала найбільше віч українським послам, а як приїде тут польський посол з ББ., то тоді поліція зганяє людей на віче, а не розганяє". Крім того підсудний взивав зібраних на вічу, після того, як його розвязав комендант місцевого постерунку, щоби вони не розходилися, бо „він (поліціянт) не має права розвязувати віча". (XIV.) Те саме сказав підсудний нібито і на вічу в *Добрусині* дня 28-го вересня 1929 р.

Прокуратура твердить, що тими промовами (XI—XIV.) підсудний поповнив проступок з § 300 к. з. і проступок з § 279 к. з., бо взивав вічевиків до опору проти функціонаря поліції (XIII. в Яворові).

Віче в Черепині.

(XV.) Після віча в *Черепині* дня 5-го січня 1930 вічевики почали співати український національний гимн. Тоді делеґат староства Вацлав Дрегер заборонив співати гимн, бо його сконфіскував Окружний Суд у Львові (сьогодні ця конфіската ухилена). Підсудний заборони не послухав і взивав вічевиків, щоби дальше співали. Делеґат староства розвязав віче. Колиж присутні не хотіли розходитися, на салю ввійшла поліція. Тоді підсудний — як пише акт обвинувачення — став взивати вічевиків, щоби таки не розходилися, але кинулися на поліціянтів, побили їх та викинули зі салі. Тим вчинком поповнив підсудний злочин з § 279 к. з. і § 81 к. з. та проступок з § 312 к. з.

Нарушення закону про збори.

(XVI.) Крім згаданих злочинів і проступків прокуратор обвинувачує підсудного ще й у тому, що він не повідомив влади три дні наперед тоді, коли влаштовував віча в таких місцевостях: 1) 17-го грудня 1928 р. в Яворові, 2) 29-го квітня 1929 в Дорогомишлі, 3) 29-го квітня 1929 в Нагачеві, 4) 9-го червня 1929 в Дмитрю, 5) 17-го червня 1929 в Яворові, 6) 28-го вересня 1929 в Добросині.

Врешті акт обвинувачення закидає підсудному, що він, як відпоручник Т-ва „Сокіл ІІІ." у Львові, яке то Т-во було власником льокалю при вул. Кубасевича ч. 1 приняв дня дня 26. IV. 1926 р. відступне для цьогож Т-ва в сумі 600 долярів і таким чином придбав для згаданого Т-ва протизаконний зиск.

Зізнання підсудного.

Після прочитання акту обвинувачення підсудний на запит предсідника подав свої ґенералії. Має 48 літ, є власником реальности при вул. Мурарській ч. 6. у Львові, скінчив учительський семинар і вищі педаґоґічні курси. Троє його дітей є у віці: 18, 16 і 14 літ. Підсудний, що по останніх переживаннях сильно подався і змарнів, говорить голосно й виразно, акцентуючи спеціяльно деякі місця своєї промови.

З черги підсудний збивав дуже льоґічно тези акту обвинувачення, спиняючись подрібно на всіх закидуваних йому злочинах і проступках в такому порядку, як вони подані в акті обвинувачення. Дуже докладно представив він свою промову на вічу в Мостах Великих (17. IV. 1929), переповідаючи її майже повнотою, бо схема її була основою всіх інших його вічевих промов, які між собою майже не ріжнилися, з виїмкою хіба деяких льокальних справ, які виринали звичайно в дискусії, а на які він мусів відповідати.

Обвинувачений заявив на вступі, що він є членом УНДО, якого ідеалом є, що правда, самостійна, суверенна, соборна Українська Держава, але до цієї своєї найвищої мети УНДО змагає тільки леґальними засобами, взоруючися у своїй практичній роботі на поляках, що будучи під трьома займанщинами, працювали всі для здійснення свого ідеалу. Згідно з програмою УНДО та правно-державною заявою Українського Клюбу (з 30. IV. 1928) виголошував підсудний усі свої промови на вічах, пильно перестерігаючи того, аби не попасти в конфлікт з правом та аби нікого не вразити. Підсудний заявляє, що все те, що закидає йому акт обвинувачення, минається з правдою. Деякі закиди проти нього просто висисані з пальця, а інші перекручені до непізнання. В кількох випадках його слова чи фрази були дотичними поліційними функціонарями зле зрозумілі і тому в такому викривленому виді фіґурують тепер в акті обвинувачення. Обв. Ліщинський переходить одно своє віче за другим і подає точно, що з закидів проти нього видумане, що перекручене, а що було поліц. функціонарям чи іншим представникам влади незрозуміле через те, що вони не знали гаразд української мови.

При кінці підсудний вияснював ще справу продажі ним, як головою „Сокола ІІІ." на Городецькім передмісті, льокалю Т-ва, зазначивши, що цю справу причеплено до акту обвинувачення на те, аби його здискредитувати в опінії. Цю справу вів він в порозумінні і солідарно з цілим видилом і ще нині має з приводу того зобовязання в сумі 260 долярів (180 дол. Т-ву „Рідна Хата" і 80 дол. монтерові Олексикові)

Врештою льокаль, про який мова, не підпадав охороні льокаторів (на основі закону з 1924 року). Обвинувачений, оповідаючи з видимим обуренням про цю справу, попав у таке подразнення, що предсідник перервав був розправу на дві хвилини.

Перед приступленням до запитів прокуратора й оборонців підсудний вияснював ще справу віч, які він улаштував нібито без дозволу в 6 місцевостях. А саме: 1) в Яворові не було віча, тільки довірочна нарада; 2) в Дорогомишлі не було ні віча ні наради, а припадкове збрання кільканацятьох осіб; 3) в Нагачові староство було про віче повідомлене і був на ньому делегат староства; 4) в Дмитрю також не було ні віча ні наради; 5) в Яворові була тільки звичайна місячна посольська порадня; 6) в Добросині обв. зголосив віче, яке староство заборонило нібито через червінку, котрої ні там ні ніде в околиці не було; підсудний хотів там відбути довірочні збори, але й ті розігнав командант постерунку.

Запити прокуратора.

Прок. Ліпш.: Які мотиви склонили вас кандидувати до варшавського сойму?

Обвинувачений: Я думав, що будучи послом, зможу послужити свому народові і в соймі і тут у краю в справах господарських, культурних і політичних, взагалі в справі поліпшення його долі.

Обор. д-р Шухевич запитує предсідника, як він міг допустити таке питання в демократичній державі. Таксамо можна питати, чому людина їсть, ходить і т. д.

Предс.: Та підсудний вже нам відповів...

Прок. Ліпш.: Чому ви носилися, як ви самі заявляли, все з приписами з § 58 й інших?

Обвинувачений: Для обережности, аби все мати перед очима ті приписи й аби їх не нарушити.

По ще кількох запитах прокуратора ставив запити обор. д-р Шухевич.

Запити д-ра Шухевича.

Обор. д-р Шухевич: Коли вас арештували?

Обвинув.: 12. вересня 1930 р.

Д-р Шухевич: То значить, як довго ви сиділи в Бересті?...

Предсідник: Ухиляю це питання.

Д-р Шухевич: Протестую проти того, що цього питання не допускається. Це взагалі вперше щось подібного діється. Це потрібне конче до вияснення ріжних справ у цьому процесі.

Після цього д-р Шухевич при помочі обвинуваченого і предсідника стверджує, що в часі арештування ревізії при обвинуваченому не переводили ніякої. Обвинуваченого привезли 13. листопада 1930. в ночі до Львова, себто він сидів у Бересті два місяці і два дні.

На дальший запит д-ра Шухевича обв. вияснює, що економічна неволя, про яку він говорив на вічах, означає стільки, що по польськи „уціск". Щодо віч, то вони були призначені для всіх: українців, поляків і жидів. Доказом хочби віче у Краківці. Я ніколи не підбурював — казав обвинувачений — одної частини населення проти другої, українців проти поляків чи жидів, а все боронив інтересів селян як цілости.

Обор. д-р Шухевич: І за це ви просиділи повних два місяці в Бересті!

Запити д-ра Загайкевича.

Обор. д-р Загайкевич: Яка була ціль ваших зборів?

Обв.: Складання посольських звідомлень, що є звязане з виконуванням посольського мандату.

На дальший запит заявляє, що він вже возив з собою офіціяльні видання сойму з промовами наших послів, з яких просто відчитував на вічах деякі місця, особливо циферні матеріяли, якими ілюстрував положення нашого народу під Польщею.

На один запит обор. д-ра Загайкевича обв. зновиіає, що при арештуванні не сказав йому комісар поліції нічого про причину того арештування, тільки заявив, що він їде з ним до дирекції поліції. В нужденнім одінні з 5 зол. в кишені повезли його в невідомім напрямі, і так він опинився аж в Бересті. І там не сказали йому нічого більше про причину його арештування. Щойно судця Демант аж дня 24. жовтня 1930 сказав підсудному, що він обвинувачений з § 100 і 101 російського карн. закону, при чому до переслухання кликали його тричі і тричі його для тої цілі в ночі будили. Судця Демант і тоді не пояснив обвинуваченому ближче, за що його потягають до відповідальности і що криється за тими §§ 100 і 101.

На тому вчорашня розправа закінчилася. Завтра зізнаватимуть уже свідки.

Українські народні пісні у виконанні В. Хенкіна.

Відомий пісняр Віктор Хенкін, який дає дня 17. ц. м. (пятниця) другий свій вечір, — відспіває, а радше відтворить знову цілу низку українських пісень. Перший вечір того під кожним оглядом знаменитого мистця відбувся в тому сезоні дня 27. березня, в салі польського Музичного Тов-а. На тому вечорі відтворив Хенкін між іншим пісні італійські, циганські, жидівсько-хасидські та пісні українські („Ой пущу я кониченька", „Ой, джиґуне, джиґуне", „Та не жур мене, мати"' „Пісня сліпця", „Сам пю, сам гуляю"). Артист мав при переповненій авдиторією салі величезний успіх. Очевидно його мистецтво не має нічого спільного з популярними та дешевими „шаншоністами". Усе, що відтворює Хенкін, основане на глибокім знанню людської психіки, яка таїться в кожній із виконуваних пісень. Тому-то глядачі чи слухачі забувають, що мають перед собою актора, а мають враження — начеб перед ними зявлявся за кожним разом новий автентичний „тип", а не його „імітація". Кожна „креація" Хенкіна вистудіована до найменших подробиць, не тільки під оглядом міміки та рухів, але і відповідного тембру голосу, не кажучи вже про строї. Але найважніше у тому є саме те, що Хенкін є таким природним у своїх креаціях, що глядач не відчуває нічого вистудійованого чи відтворюваного, а просто твореного дійсністю — життям. Сам Хенкін перебув знамениту російську школу, був членом „Синьої Птиці", „Кривого Зеркала", „Лиляка" і т. п. Фортепяновий музичний підклад поодиноких точок опрацьований інколи доволі цікаво та зручно. Спочиває він у знаменитих руках дир. Теодора Ридера.

Для зацікавлених виступом Хенкіна подаємо до відома, що карти вступу на вечір дня 17. ц. м. продаються в нотній крамниці Г. Сайфарта при вул. Академічній.

ОСТАННІ ВІСТИ

УКРАЇНСЬКА СПРАВА В КОМІСІЇ ТРЬОХ.

16. квітня збирається в Льондоні під проводом Гендерсона Комітет Трьох Л. Н., що має розглядати зажалення українців із Сх. Галичини. Польщу заступатиме підчас нарад амб. у Льондоні Скірмунт і секретар польської делегації при Лізі Гвяздовський. В нарадах візьме участь керовник меншинevої секції Ліги Астарате.

ЗНИЖКА ПЛАТЕНЬ.

Дневник Державних Законів з 14. квітня 1931 р. ч. 32 приніс розпорядок мін. ради про відкликання додатків, передбачених в скарб. законі з 21. III. ц. р. на час від 1. квітня 1931. до 31. березня 1932.

КОР. АЛЬФОНС ВИЇХАВ У ЛЬОНДОН.

Король Альфонс виїхав автом із Мадриду до пристані Картагени. Відтам кружляком „Прінціпе Альфонсо" поїхав до Анґлії. Інфант Дон Хуан поїхав до Ґібральтару, а королева й інші члени родини залізницею до Франції. Мабуть усі зїдуться в Англії та житимуть у палаті королеви-матери.

Як король виїздив із Мадриду, юрба привитала його мовчанкою. Стояла почесна чета маринарки, яка спрезентувала зброю. Коли король покидав сушу, сказав: „Хай живе Еспанія!" юрба крикнула: „Хай живе республика!"

У маніфесті король каже, що ост. вибори переконали його, що втратив любов у краю. Далі заявляє, що **не зрікається своїх прав,** бо ті права історичні і мусів би зчасом здати рахунок із того. Сподіється пізніше збірної гром. думки і кидає Еспанію в переконанні, що вона одинока рішає про свою долю.

НОВИНКИ

— **Арештування.** У звязку з убивством Івана Кравця, війта села Підмонастир (пов. Бібрка) поліція арештувала Івана Онишкова, Андрія Цвека та Йосифа Шевчука.

— **Знову ревізії й арештування серед студентства у Варшаві** Дня 10. ц. м. поліція перевела знову ревізію в Українському Студентському Домі у Варшаві. Більшість мешканців розїхалася — залишились лише студенти: Новицький, Бриґідер і Ю. Дутко. Переїздом з Кракова знаходився Ничай, б. голова краківської студ. Громади. Останнього враз з Дудком заарештовано, але по переслуханню на поліції випущено на волю.

— **Українське Природничо-Математичне Т-во в Празі** влаштовує в пятницю 17. квітня ц. р. в год. 4. пополудні чергові членські збори в помешканню Т-ва, **Praha II., Skolska** 8. з таким денним порядком: Реферати доц. інж. Ст. Риндика: 1. Сколіограф — прилад до рисування стіжкових кривих, 2. Трисекція і мультісекція кутів і 3. Делійська проблема. Адм. частина і біжучі справи. Гостям раді. — Д-р Е. Малик.

— **З Союзу українських власників реальностей у Львові.** Спис всіх власників реальностей у „великому" Львові вже майже готовий до друку. В тому списку члени Союзу будуть відмічені грубшими черенками для відріжнення власників не-членів Союзу. Тому Союз висилає до них останніх ще раз прохання вступити в члени Союзу, в тім переконанню, що всі досі нерішені зрозуміють, що лише добре зорганізовані зуміють оборонити себе перед всякими зазіханнями на їх приватну власність. Зголошення посилати на залучених друках або голосити устно до Союзу при вул. Підвалля ч. 9. І. пов. (тел. 87-22) між 1. і 2. год. вполудне. — Одночасно просять нас повідомити, що рішенням Головного Виділу з дня 27. березня ц. р. улаштовує наше Товариство спільно зі Союзом Українських Купців у Львові **традиційне Свячене** — для членів обох Товариств і їх родин — в неділю дня 19. квітня 1931 р. в год. 12. вполудне в комнатах Т-ва „Бесіда" (Народній Дім) Вступ від особи 5 зол. Для запевнення місця і відповідного приготовлення пп. члени Союзу повинні зголоситися устно або письменно найдальше по день 17. квітня на вище подану адресу Товариства.

— **Подяка.** Отсим складаю щиру подяку Вп. п. інж. Мих. Кравцівому за батьківську опіку і щиру поміч підчас мого шестимісячного побуту у стрийській тюрмі, як рівнож Вп. д-рові Ерденберґерові за інтервенції у судових властей. **Шумей Юрій.**

— **Свято Шевченка.** У Сяніку відбулося дня 1. квітня свято Шевченка, яке дало доказ чималої культури місцевого громадянства. Найкращою частиною вечора були три хорові точки у справді мистецькому виконанні. Заслуга в цьому диригента д-ра Блавацького, як і членів хору, які не жаліли часу й труду приїздити з дооколичних місцевостей, аби тільки додати поваги й краси світові. Згадаємо тут такі особи як п-ні Налисникова з Кросна і священиків: Гентиша, Менцінського, Головача, всі замісцеві. Добрі були декламації. Промову виголосив пос. Галущинський, тепло привитаний зібраною громадою. — **Н. В.**

— **Концерт Т-ва Допомоги Еміґрантам.** В понеділок дня 20. квітня в салі Музичного Інституту ім. Лисенка відбудеться концерт Т-ва Допомоги Еміґрантам з В. України у Львові при участи: проф. Тараса Шухевича — фортепян, оперового артиста Михайла Маслюка (Мартіні) — спів і проф. Б. Кудрика — акомпаніямент. Білети на концерт уже продаються в книгарні ім. Шевченка, Ринок ч. 10.

— **Найшли трупа без голови.** В лісі біля Янова (коло Львова) найшли трупа без голови хлопця около 16—20-літнього. Трупа викрив собака побережника Біщака, що відгриз руку від трупа і приніс до дому. Здогадуються, що це шофер переїхав прохожого та зі страху запорпав його в снігу, який тепер стопився.

— **Коминар упав з даху.** У Львові при вул. Потоцького 56 коминар Лозинський підчас чищення комина впав на подвіря. Він згинув на місці, бо заломився йому череп.

— **Ґоркий у Варшаві.** Дня 26. квітня Ґоркий по дорозі до СРСР поступить у Варшаву. Посольство СРСР хоче при тій нагоді уладити приняття для польських письменників і запросити Ґоркого.

— **Ріжні вістки.** За минулий рік причалило до пристаней Чорного та Азовського Моря 1235 чужих кораблів. — Університет у Дорпаті святкуватиме в червні 1932 року 300-ліття свого заснування; на зїзд приїде чимало представників із чужини. — Відомий американський фільмовий артист Даґлас Фербенкс поїхав з Голівуду до Індії на лови: на тигрів і пантери. — Анґлійський дослідник мистецтва Франк Сабін відкрив два досі невідомі портрети Тіціяна. — У Пістої в церкві св. Домініка відкрили фрески з 1300 р.

— **У країні техніки.** На нюйорській „5-ій Авеню" закінчили 12. ц. м. центральну стацію для телевізії. Кільканацять тисяч абонентів зголосилося вже на першу звістку про засновини такої стації. Апарат, завдяки якому дома можна буде слухати концерти і бачити на екрані особи виконавців, коштує кількасот долярів.

— **Вже вівторок 21. ц. м. у салі Лисенка відбудеться премієра „Нового Вертепу".** Постановка і музич. оформлення Ле-Ле, ляльки Е. Ковака. Початок в год. 8. веч. Білети раніше в Союзнім Базарі від 9—12. і 2—7. Подробиці в афішах. 1843 1-2

З кіна.

КІНО „ПАЛЯС“: **„На Заході без змін“.**

Це фільмова перерібка славетної повісти Ремарка, яка має тепер уже свою славу — завдяки забороні в Німеччині та авантюрам в Австрії. Про цілість фільми важко навіть щось сказати, так страшенне порізана вона вже польською цензурою. З того, що показують, справді глибоке враження роблять боєві сцени, артилерійської підготовки, атаки й контратаки та вижидання в підземельних „унтерштандах“. Просто подив бере, яким це чудом створено такі фільмові знимки. Цензурні ампутації та свобідні відхилення сценаря вбивають сутню пацифістичну тенденцію твору Ремарка, тим сильнішу, що вона скрита у наскрізь реалістичній, обдертій з усякої пропагандастичної фразеольогії, мистецькій літературній формі. Зате з архитвору німецького автора фільмові підприємці зробили — протинімецький таран, даючи тенденційні ворожі німцям написи (а може це лише у польській копії?!). — Фільма має високу вартість завдяки грі артистів, з яких на першому пляні виднїє недавно передчасно померший артист Воляйм (славний Бульба) у ролі Качинського. (ік)

СПОРТ

Україна — Польонія (Перемишль).

У неділю 19. квітня розіграє Україна змагання за мистецтво А-кляси з перемиською Польонією. Польонія, позбувшися свого довголітнього суперника Лехії, буде цього року старатися за всяку ціну ввійти до Ліґи; а на перешкоді в цьому може станути їй у Львові хіба одна Україна. Тому змагання між цими дружинами, які відбудуться уже в неділю в год. 11. передполуднем на грищі Сокола-Батька, викликали серед спортового Львова велике зацікавлення. Гарно було би, якби одинацятка України могла вислід їх перехилити на свою сторону і тимсамим забезпечити собі передове місце у львівській А-клясі.

Весняний біг навпростець соколів.

В неділю 19. IV. в год. 10·30 на площі С-Б. відбудеться на трасі 3 км. біг навпростець соколів мущин та доросту. Збірка змагунів в год. 10. Зголошення до змагань приймається найдальше до пятниці 17. ц. м. Лікарські оглядини змагунів відбудуться в суботу 18. в год. 19. в канцелярії Сокола-Батька.

Міжнародні дужання у Львові.

Чеський атлет Спевачек зголосив готовість станути до боксерського мечу, на який викликав його мадяр Надь. Цей меч відбудеться в четвер 16. ц. м. Атракцію дужань творить теж зголошення до турніру відомого під назвою „чоловіка-ґуми“ борця Клея (Берлін).

В четвер боряться такі пари: Штекер-Вайс, Сан Марс - Судаків, Щербінський - Мартинов, Кіртоп-Яґо, „чоловік-гума“ Клей та боксерський меч Спевачка й Надя, без обмеження рунд аж до кнокавту.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 15. квітня 1931 року: масло експортове і десерове пріма 4·30 зол., за кільо; літра молока 28—29 сот; літра сметани 1·40 зол., копа яєць 5·20—5·30 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 16. квітня, год. 7·30 вечором „Вікторія і її гузар“ Абрагама.
Пятниця, 17. квітня, год 7·30 вечором „Вікторія і її гузар“.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Четвер, 16 квітня, год. 7·30 вечором „Спір за сержанта Ґрішу“, драма Цвайґа.
Пятниця, 17 квітня, год 7·30 веч. „Спір за сержанта Ґрішу“.

Малий Міський Театр:

Четвер, 16. квітня, год. 7·30 вечором „Інтерес з Америкою“, комедія Франка.
Пятниця, 17. квітня, год. 7·30 веч. „Інтерес із Америкою“.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова оперетка „На приказ княжни“ (Ліліян Гарвей).
КАСІНО: Звукова фільма: „Відкуплення“ (Дж. Гільберт), музика Чайковського, російські хори.
КОЛЬОСЕЙ: „Клюб чорної руки“ (Уілієм Десмонд). Хор.
ЛЕВ: Звукова фільма, „На филях пристрасти“ (Вол Гайдарів, Іта Ріна).
МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Нам є ніч“.
ОАЗА: Звукова фільма „Співцеве серце“ (Ол. Джольсон, Соні Бой).
ПАЛЯС: Звукова фільма: „На Заході без змін“ (Ремарка).
ПАН: „Кохання в кайданах“. „Я хочу на полотно“.
ПАСАЖ: „Панамські пірати“ (дві серії).
ПРОМІНЬ: „Понад сніг“.
ФАТАМОРҐАНА: „Івонка“ (Ядв. Смосарська).
ХИМЕРА: „Чорна жінка“.
СТИЛЕВЕ: Залізна маска (Фербенкс).
УТІХА: „Шляхом ганьби“. „Студент з Монтани“.

Програма радіо.

Четвер 16. квітня 1931.

Варшава (1411,8) 23·00 Концерт, 20.30 Концерт. **Гельсінґфорс** (221,4) 19.00 Симф. концерт. **Будапешт** (550,5) 19.30 „Жидівка“, оп. Галеві. **Відень** (516,3) 20.00 „Хто сміється останній“, оп. Гв. Пієте. **Міляно** (500,8) 21.00 Опера. **Париж** (1724,1) „Маруф“, оп. Рабодо. **Харків** (937,5) 15.00 Концерт. 19.30 Симф. музика.

Пятниця 17. квітня 1931.

Варшава (1411,8) 17·45 Легка музика, 20·15 Симф. концерт. **Гамбурґ** (372,2) 17·55 „Норимберські співці“ оп. Ваґнера. **Рига** (524,5) 19·05 „Дон Цезар“ оп. Делінґера. **Прага** (486,2) 20·00 Концерт чеської фільгармонії. **Берлін** (419) 20·00 „Севільський цирулик“ опера Росінія. **Відень** (516,3) 20·00 Концерт фраґментів з опер. Кінцля. **Бресляв** (325) 20·30 „Ґаспароне“ оп. Мілєкера. **Мінхен** (532,9) 20·30 „Доктор і аптикар“ ком. оп. Дітерсдорфа. **Рим** (441,2) 21·30 Симф. концерт. **Гельсінґфорс** (221,4) 22·00 Спів. реціталь: **Харків** (937,5) 15·00 Опер. музика, 19·30 Концерт орх. **Ленінград** (1000) 8·30, 16·30 Концерт, 18·00 Опера або концерт. **Париж** (1724,1) 22·30 Концерт.

XXXVII. Звичайні Загальні Збори
Тов. Взаїм. Обезпечень „ДНІСТЕР“ у Львові

відбудуться у второк дня 28 квітня 1931 р. в год. 10-ій рано у власній салі Товариства у Львові, при вул. Руській ч. 20. з таким порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з XXXVI. Загальних Зборів з дня 22. травня 1930 р.
2) Звіт Дирекції й Надзірної Ради і предложення білянсу та рахунку зисків і страт, за XXXVIII адміністраційний рік 1930:
   а) Відділу обезпечень від огню,
   б) „ „ „ крадіжи з вломом.
3) Звіт Ревізійної Комісії з внеском на затвердження білянсу і рахунку зисків і страт, та на уділення абсолюторії Управі Товариства за XXXVIII адміністраційний рік 1930.
4) Внески Надзірної Ради в справі:
   а) розділу надвишки у Відділі обезпечень від огню;
   б) „ „ „ „ „ „ крадежі з вломом;
   в) Зміни §§ 1—64 і 77 статуту в напрямі поширення діяльности, способу дотовання фондів т-ва і узгіднення постанов статута з розпорядженням Ради міністрів з 10. IX. 1930. ДЗРП 66 поз. 523, розп. През. РП. з 26. січня 1928 ДЗРП 9. поз. 64. і розп. Мін. Скарбу з 12. X. 1929. ДЗРП 87 поз. 660.
5) Вибори:
   а) 5 заступників членів Надзірної Ради на один рік (§ 36 стат.).
   б) 3 членів і 1 заступника члена Ревізійної Комісії на один рік (§ 49 стат.).
6) Інтерпеляції членів.

ДИРЕКЦІЯ
Товариства вз. обезп. „Дністер“
1623 **Роман Сосновський**, президент.

Звичайні Загальні Збори

Тов. „Український Фонд Воєнних Вдовиць і Сиріт у Львові“ відбудуться дня 3. травня 1931 р. в год. 10. передпол. у домівці Тов. „Зоря“, при вул. Вірменській ч. 25, з отсим порядком нарад:

1. Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів.
2. Звіт з діяльности за 1930 р.
3. Касовий звіт.
4. Звіт Ревізійної Комісії.
5. Абсолюторія.
6. Вибір президента і членів Управи.
7. Внески і запити.

Якщо в означенім часі не буде вимаганого статутом комплету, то Збори відбудуться того самого дня, в тім самім льокалі в тим самим порядком нарад о год. 10·30, з важністю рішень без огляду на число учасників.

Львів, дня 15. квітня 1931 р.

І. Рудницький, голова. С. Український, секретар.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“.
З друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.